

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. statuitur secunda conclusio,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

omnibus aliis peccatis mortalibus, quatenus
 felicitate in illis vult aliquod objectum malum,
 verbo gratia in peccato luxurie rem veneream
 sub ratione delectabilis, ad cuius volitionem per
 accidens voluta est non subiectio ad Deum, ex eo
 quod sit conjuncta cum predicto objecto, ut
 quod illatum ex ipso. Rursus non subjectionem
 ad Deum per se intendi, sicut dupliciter: primo
 formaliter ex parte rei voluta, & in actu signato,
 cum nimirum hoc quod est Deo non subijci, est
 res principaliter voluta, vel ejus modus expressè
 volutus: secundò virtualiter sive interpretativè
 tantum, & in actu exercito, in quantum scilicet
 aliquis vult objectum ex se honestum, & rationi
 regulæ divinæ consonum: attamen sic se habet
 in modo volendi, ac si vellet non subijci Deo,
 quatenus nimirum non curat de apponendo in
 suo actu, quo vult predictum objectum hone-
 stum, illum modum quem præscribit divina re-
 gula, propterea enim virtualiter & interpretati-
 ve censetur velle ex parte modi volendi non sub-
 ijci Deo, nec divinæ regulæ. Porò hoc secundo
 modo præcise, non verò primo, Angelus in pri-
 mo peccato voluit non subijci Deo, appe-
 tendo scilicet bonum rationi consonum & val-
 de excellens, nempe suam beatitudinem natura-
 lem, inordinato tamen modo, quatenus noluit
 accedere ad mensuram sibi à Deo in tali dile-
 ctione taxatam, ratione cuius, & se, & prædi-
 ctam beatitudinem excellentiori alteri fini,
 nempe Deo, ut est objectum beatitudinis super-
 naturalis, debebat subijcere.

Denique probatur conclusio, convellendo
 præcipuum Scoti fundamentum. Idè Scotus
 ponit Angelum primò non peccasse peccato su-
 perbiae, sed luxurie spiritualis: quia inordinatè
 libo concupivit bonum spirituale delectabile,
 nempe suam beatitudinem naturalem, cuius app-
 etitus, inquit, pertinet ad speciem luxurie spi-
 ritualis; quia licet cupiditas inordinata boni de-
 lectabilis corporalis, constituit speciem luxurie
 corporalis; ita appetitus inordinatus boni spi-
 ritualis summè delectabilis, constituit speciem lu-
 xurie spiritualis. Probatur, inquam, ultimo con-
 clusio, destruendo hoc frivolum & levissimum
 fundamentum: Primò quia inordinatus delecta-
 tionis affectus nò solum invenitur in luxuria, sed
 etiam in gula, aliisque similibus intemperanti-
 bus. Ergo dato quòd primum Angeli peccatum
 consisteret in deordinato delectationis affectu
 circa propriam excellentiam, non ideò magis
 luxuria quàm gula spiritualis dici deberet.

Secundò, si amor concupiscentiæ quo Angelus
 beatitudinem naturalem inordinatè concupi-
 vit, esset luxuria spiritualis, sequeretur manifestè
 quòd quando aliquis inordinatè vult sibi divi-
 tias, vel cibos, vel honores, deberet poni in tali
 actu duplex deformitas, una pertinens ad spe-
 ciem avaritiæ, vel gulæ, vel superbiæ, & altera
 ad speciem luxurie spiritualis; unde teneretur
 quis confiteri se commississe peccatum luxurie
 spiritualis. Sed hæc absurda sunt, & à communi
 Theologorum sensu penitus aliena: Ergo &c.

Tertio, inordinata cupiditas cuiuscumque
 delectabilis, pertinet ad idem vitium, quòd ha-
 bet respicere per se primò tale delectabile; v.g.
 delectari inordinatè in cibis, pertinet ad gulam;
 in veneratione, ad luxuriam; in honoribus, ad su-
 perbiam; sicut etiam in virtutibus, delectari de
 aliquo objecto, pertinet ad illam virtutem, quæ
 per se primò habet respicere tale objectum: Er-

go non pertinet ad luxuriam spirituales, tan-
 quam ad particulare vitium ab aliis distinctum.
 Probatur Antecedens: quia bonum delectabile
 non est bonum per se primò sub ratione delecta-
 bilis volitum: delectatio enim est quid conse-
 quens ad possessionem boni convenientis, cum
 sit quies in bono convenienti; unde fit quòd
 omnis habitus respiciens aliquod objectum tan-
 quam sibi convenientis, quando illud attingit,
 faciat delectationem: Ergo complacere sibi, aut
 delectari inordinatè in propria perfectione, aut
 inordinatè concupiscere delectationem quæ
 consequitur ad propriam beatitudinem, non
 constituit speciale peccatum luxurie spiritua-
 lis, sed pertinens ad illud idem vitium, cuius est
 inordinatè velle suam excellentiam & excellen-
 tiam, scilicet ad vitium superbiæ. Quare magis
 adhuc absurdum est quòd ait Scotus, nempe de-
 lectationem inordinatam in contemplatione
 unius conclusionis Geometriæ, esse in nobis
 actum luxurie spiritualis: est enim ad summum
 actus curiositatis, & peccatum veniale.

§. II.

Statuitur secunda Conclusio.

Dico secundo, primum Angelorum pecca-
 tum non posse esse aliud quàm superbiæ
 propriè dictæ.

C Probatur conclusio hoc discursu: Omnia
 peccata vel sunt peccata commissiois, vel om-
 missionis; peccata autem commissiois vel sunt
 actus prosecutionis, vel fuga seu recessus; &
 rursus peccata quæ sunt actus prosecutionis, vel
 sunt circa bona corporalia, vel circa spiritualia:
 Sed primum Angelorum peccatum non potest
 esse peccatum omissionis, neque actus per mo-
 dum fugæ, nec prosecutio bonorum corpora-
 lium: Ergo solum potest esse prosecutio bono-
 rum spiritualium: At hoc supposito non potest
 esse aliud quàm peccatum superbiæ propriè dic-
 tæ: Ergo primum Angelorum peccatum non
 potest esse aliud quàm superbia Major patet:
 prima autem Minor, quantum ad singulas par-
 tes, declaratur. Et in primis quòd primum An-
 gelorum peccatum non possit esse purè omisso-
 nis, sic ostenditur. Ut omisso sit peccaminosa,
 debet esse voluntaria, seu volita directè vel in-
 directè, seu interpretativè; & quidem, vel per
 modum finis ultimi, vel tanquam medium ad
 finem ultimum ordinatum: Sed neutro modo
 fuit volita omisso ab Angelo, dum primo pec-
 cavit: Ergo nullo: Ergo non peccavit per puram
 omissionem. Major est certa, Minor probatur.
 Et in primis non potest dici, omissionem esse vo-
 litam ab Angelo per modum finis ultimi; quia
 omisso de se est negatio, vel privatio, unde ut
 sit appetibilis, debet necessariò vestiri aliquo
 bono apparenti, & aliquo fine: si autem dicatur
 volita ut medium, aut finis intermedius in or-
 dine ad ulteriorem finem, jam supponet finem
 ultimum prius volitum, finem, inquam, ulti-
 mum malum, ac Deo oppositum; quia omisso
 peccaminosa, cum non sit referibilis in Deum,
 non potest amari in ordine ad Deum ut finem
 ultimum: Ergo non fuit primò volita, sed sup-
 ponit primum peccatum Angeli fuisse volitio-
 nem deordinatam circa solum ultimum finem,
 in ordine ad quem volita est ipsa omisso.

Confirmatur: Solum potest dubitari de illa
 omissionem quàm Angelus amavit suam beatitudi-
 nem naturalem, non ordinando illam ad super-
 natura-

naturalem, utrum potuerit esse primum peccatum Angeli? Sed peccatum hoc non est omissionis, sed commissionis: Ergo primum Angeli peccatum non potuit esse omissionis, sed tantum commissionis. Major probatur: quia primum actus qui reperitur in Angelo est prædicta dilectio, utpote necessaria quoad exercitium & specificationem, & constituens Angelum in actu primo ad se movendum circa alia, ut antea declaratum est; aliunde verò præceptum quod primo obligavit Angelum, est præceptum negativum, quo tenebatur prædictum actum non elicere, nisi cum ordinatione ad finem supernaturalem. Minor etiam suadetur: Tum quia transgressio præcepti negativi, est peccatum commissionis, non verò omissionis: Tum etiam quia actus positivus inordinatus ex omissione alicujus circumstantiæ illi debita, verbi gratiâ celebrare Missam sine vestibus sacris, aut orare sine attentione, non est peccatum omissionis, sed commissionis: Atqui dilectio illa quâ Angelus se suamque beatitudinem naturalem diligit, est actus positivus, inordinatus ex omissione alicujus circumstantiæ quam tenetur illi adhibere, scilicet subjectionis & ordinationis ad Deum ut ultimum finem supernaturalem, quæ est mensura seu modus servandus in dilectione propriæ excellentiæ, ad hoc ut sit ordinata & non peccaminosa: Ergo illa non potest esse peccatum omissionis, sed commissionis.

48. Explicatur & urgetur amplius: Peccatum omissionis dicitur carentiam alicujus actus specialiter præcepti: Sed in eo quod est Angelum diligere seipsum, & suam beatitudinem naturalem, sine ordinatione in finem supernaturalem, non importatur formaliter carentia alicujus actus specialiter præcepti, sed potius actus positivus cum mala circumstantia, hoc est cum carentia circumstantiæ bonæ, sine qua prohibetur exerceri ab Angelo: Ergo in hoc non est peccatum omissionis, sed commissionis.

49. Quod autem primum Angelorum peccatum, non possit esse actus per modum fugæ & recessus, ut dicitur in secunda parte Minoris primi argumenti, manifestum est: quia omnis actus volitionis & fugæ, supponit actum volitionis; nam cum volitio & fuga respiciant objectum repugnans & disconveniens; nihil autem dicitur disconveniens, nisi per ordinem ad conveniens, quia nimirum vel est læsivum vel impeditivum convenientis; fit ut nunquam disconveniens fugiatur, nisi quia amatur conveniens, & consequenter fugam inordinatam disconvenientis, semper præcedit amor inordinatus convenientis: Ergo primum Angelorum peccatum, non potest esse actus per modum fugæ alicujus disconvenientis, sed necessario debet esse persecutio alicujus boni eorum naturæ convenientis.

Ex quo probatur tertia pars ejusdem Minoris principalis, quæ asserit primum Angelorum peccatum non potuisse esse persecutionem bonorum corporaliū; quia ut ait D. Thomas art. 2. hujus questionis, nihil afficitur nisi ad id quod est consonum & proportionatum suæ naturæ: Atqui non bona corporalia, sed sola bona spiritualia, sunt proportionata naturæ angelicæ: Ergo primum peccatum Angelorum, non potuit esse persecutio inordinata bonorum corporaliū, sed solum persecutio inordinata bonorum spiritualium.

51. Confirmatur: Eodem modo se habet appeti-

A tus intellectualis in Angelis, quo sensitivus in animalibus: Sed appetitus sensitivus non potest affici nisi ad bonum sensibile: ergo nec appetitus Angelorum, nisi ad bonum intellectualem. Unde idem S. Doctor ibidem observat, quod licet omnia peccata, etiam carnalia, possint esse in dæmonibus causaliter, & secundum reatum, quatenus ad illa homines inducunt, non tamen formaliter & secundum affectum, non tamen nem assignat Cajetanus: quia peccatum luxurie v.g. non reperitur formaliter nisi in eo qui per seipsum immediate potest actum venereum consummare; quod Angelo est impossibile, quia est formaliter operatio vitæ animalis, quæ caret Angelus: unde peccatum illud, quod committunt dæmones inducendo homines ad luxuriam, vel dum in corpore assumpto sunt incubi aut succubi, non est ejusdem speciei formaliter, cum peccato hominis luxuriosi, sed causaliter tantum.

Quod autem supposito quod primum Angelorum peccatum non possit esse aliud, quam inordinatus affectus circa spiritualia illis proportionata, sequatur hujusmodi inordinatus affectus debere esse actum superbiæ propriè dictæ, in D. Thomæ manifestè demonstrat: quia in effectu persecutionis bonorum spiritualium, non potest esse peccatum, nisi per hoc quod in eolterioris regula non servatur: Sed non subdignæ superioris, est peccatum superbiæ: Ergo in affectu persecutionis bonorum spiritualium, non potest esse nisi peccatum superbiæ. Major probatur: quia bona spiritualia quanto sunt meliora, tanto sunt meliora, & ideo non possunt minus amari absolute; unde si in eorum amore sit excessus, oportet necessariò quod proveniat ex eo quod superioris regula non servatur.

Dices cum Vazque, ex hac ratione Divi Thomæ sequi primum Angelorum peccatum debuisse esse potius peccatum inobedientiæ, quam superbiæ: siquidem velle non subijci regulæ superioris, est propriè peccatum inobedientiæ, non verò superbiæ.

Respondeo quod velle per se non subijci divinæ legi, pertinet ad duo vitia, scilicet ad superbiam, & ad inobedienciam; cum hoc tamen discrimine, quod ad inobedienciam pertinet per modum fugæ & recessus, & quatenus formaliter lex divina habet rationem legis à Deo ut supremo legislatore dimanantis; ad superbiã verò pertinet per modum persecutionis, & quatenus lex divina non habet formaliter rationem legis, sed regulæ dignitatis & excellentiæ creaturæ, à Deo ut excellentissimo, & singulis suas excellentias cum mensura distribuentem, dimanantis. Hujus rationem assignat Cajetanus 2. 2. quaest. 162. art. 1. sicut enim est proprium obedientiæ velle subjectionem ad divinam legem, ut formaliter est lex à supremo legislatore procedens; ita est proprium inobedienciæ nolle subjectionem ad illam, & ad Deum ut supremum legislatorem. Similiter sicut est proprium humilitatis moderari appetitum tendentem in excelsa, apponendo illi modum subjectionis ad divinam legem, ut formaliter est regula illius; ita est proprium superbiæ apponere immoderantiam hujusmodi appetitui, & non subjectionem ad divinam legem, ut formaliter habet rationem mensuræ & regulæ propriæ dignitatis & excellentiæ. Quâdo ergo D. Thomas ait quod non subijci regulæ superioris est peccatum superbiæ, intelligendus est de non subjectione ad legem, non ut formaliter habet rationem

E

Lib. de sancta virginitate. c. 31.

nem legis precipientis vel prohibentis aliquem actum (sic enim non velle subijci legi est actus inobedientie) sed denon subiectione ad legem divinam, ut est regula & mensura dignitatis & excellentie omnium creaturarum; qua ratione nolle subijci legi divinae, est actus superbiae proprie dictae.

S. III.

Corollaria precedentis doctrine.

Ex dictis inferes primò contra Valentiam, primum Angelorum peccatum non fuisse, nec esse potuisse actum inobedientie. Ut enim supra ostendimus, primum Angelorum peccatum non potuit esse actus inordinatus per modum fugae & recessus, sed debuit necessariò esse inordinata profectio; eò quòd omnis fuga mali sit ex amore alicujus boni, & ita nolitio & fuga deordinata, debet supponere volitionem deordinatam: inobedientia autem, ut diximus, respicit divinam legem, per modum fugae & recessus ab illa. Ergo primum Angelorum peccatum, nec fuit, nec esse potuit actus inobedientie.

Nec valet si dicas cum Valentia, quòd quamvis actus nolitiois deordinatus possit presupponere volitionem deordinatam, non tamen necessariò, sed potest etiam presupponere bonam, ut patet in eo qui vult non obedire quia vult orare. Non valet, inquam, nam praeterquam quòd hoc est falsum; quia quando quis tenetur obedire alicui praecepto, peccat volendo pro tunc aliquid aliud quantumcumque aliàs de se honestum, cujusmodi est oratio; ex eo quòd recta ratio dicitur bonum etiam de se honestum non esse profectendum, quando aliquid aliud impossibile est peragendum. Ad id ad hoc potest, Angelum non posse deordinari circa media, seu in electione, aut fuga alicujus ad consequendum finem, nisi prius deordinetur circa finem; quia debet incipere peccare a fine.

Inferes secundo, primum Angelorum peccatum non potuisse esse odij, vel desperationis, aut injuriae: quia scilicet odium & desperatio pertinent ad quandam fugam voluntatis, attingentes obiectum ut disconveniens & nocivum; injuria verò non versatur circa obiectum quantum est de se moraliter bonum, sed circa malum, eò quòd supponit errorem intellectu, per quem sequitur; in intellectu verò Angeli non potest esse error ante primum peccatum, ut infra patebit. Ergo &c.

Inferes tertio, primum Angelorum peccatum non fuisse invidiam: quia ut discit D. Thomas in 2. dist. 3. quest. 1. art. 3. ad 2. Invidia est dolor animi propter alium, in quantum est impedimentum boni proprii. Divina autem felicitas non est impedimentum boni proprii, nisi quòd inordinatè desideratur; quia ab eo omne bonum descendit: & ita odium & invidia (loquitur de utroque) simul prae supponunt aliud peccatum, per quòd voluntas deordinatur. Et sic non fuit peccatum ejus (scilicet Angeli) odij vel invidiae.

Nec obstat illud Basilij homilia de invidia: Quod enim principem malorum Daemonum ad bellum movit? nonne invidia, per quam Dei adversarius deus Angelos, cum essent in via, peccasse peccatum invidiae: quia ait D. Thomas hic art. 2. post peccatum superbiae, consecutum est in Angelo peccatum invidiae. Invidiam quippe (teste Augusti-

no) superbia continuo parit, nec unquam est sine tali prole atque comite. Unde idem S. Doctor lib. de Genesi ad litteram cap. 14. de Angelo peccante haec scribit: Nonnulli dicunt ipsum ei suscipere casum à supernis sedibus, quòd inviderit homini factò ad imaginem Dei. Porro haec invidia sequitur superbiam, non praecedit. Non enim causa superbendi est invidentia, sed causa invidendi superbia. Cum igitur superbia sit amor excellentiae propriae, invidia verò sit odium felicitatis alienae, quòd inde nascatur satis in promptu est. Amando enim quisque excellentiam suam, vel paribus invidet, quòd ei coaequantur; vel inferioribus, ne sibi coaequantur: vel superioribus, quòd eis non coaequantur. Superbendo igitur invidus, non invidendo quisque superbus est. Merito initium omnis peccati superbiae scriptura definit, dicens: initium omnis peccati superbia. Similiter Leo Papa Serm. 4. de Collectis, prius superbia quam invidiam deliquisse Sathanam asserit. Primum (inquit) superbus, ut caderet; deinde invidus noceret, &c.

S. IV.

Solvuntur objectiones.

Contra precedentibus conclusionibus objicit primò Scotus: Peccatum superbiae proprie dictae consistit solum in appetitu deordinato propriae excellentiae relatae ad alios, cum scilicet aliquis vult alijs praeesse, eosque regulare: Sed primus Angelus non peccavit ex eo quòd voluerit alijs praeesse eosque regulare: Ergo non primò peccavit peccato superbiae proprie dictae.

Respondeo negando Majorem: nam ex quatuor speciebus superbiae, quas D. Thomas 2. 2. quest. 162. art. 4. refert ex Gregorio, tres primae nihil dicunt de excellentia relativa, sed tantum quarta: & Augustinus 14. de civit. definit superbiam, per celsitudinem, quae est quid absolute, & alibi per excellentiam, quae potest sumi relative. Unde obiectum superbiae, in tota sua latitudine accepta, non est excellentia relativa, sed excellentia communiter se habens ad absolutam & relativam.

Objicit secundo: Peccatum superbiae est appetitus inordinatus propriae excellentiae: Sed primum Angelorum peccatum non potuit consistere in tali appetitu: Ergo neque in actu superbiae. Minor probatur: Appetitus inordinatus propriae excellentiae, est ordinatus amor concupiscentiae sui ipsius: Sed inordinatus amor concupiscentiae, praesupponit necessariò inordinatum amorem amicitiae: Ergo primum Angelorum peccatum, non potuit consistere in appetitu inordinato propriae excellentiae.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem. Ad cujus probationem, dico, inordinatum appetitum propriae excellentiae non esse solum amorem concupiscentiae, sed etiam amicitiae: nam cum amare sit velle bonum alicui, non potest esse amor concupiscentiae, qui non sit etiam amicitiae, neque e contra; siquidem quatenus amor respicit bonum, quòd cumque illud sit, est amor concupiscentiae; ex eo quòd praedictum bonum, est id quòd concupiscitur, quatenus verò respicit subjectum cui vult illud bonum, sive sit distinctum, sive non, est amor amicitiae, quia praedicta persona est id cui volu-